

EUROPOS KOMISIJA

Europos struktūriniai ir investicijų fondai

Gairės valstybėms narėms dėl
sąskaitų audito

ATSAKOMYBĖS RIBOJIMO PAREIŠKIMAS. Tai Komisijos tarnybų parengtas dokumentas. Jame, remiantis taikomais ES teisės aktais, kolegoms ir kitoms institucijoms, dalyvaujančioms stebint, kontroliuojant ir įgyvendinant Europos struktūrinius ir investicijų fondus (išskyrus Europos žemės ūkio fondą kaimo plėtrai (EŽŪFKP)), pateikiamos techninės gairės, kaip aiškinti ir taikyti šioje srityje taikomas ES taisykles. Šiuo dokumentu Komisijos tarnybos siekia išaiškinti minėtas taisykles, kad būtų lengviau įgyvendinti programas, ir paremti gerosios patirties sklaidą. Šiomis gairėmis nedaroma poveikio Teisingumo Teismo ir Bendrojo Teismo aiškinimui ar Komisijos sprendimams.

Turinys

1.	ĮVADINĖ INFORMACIJA	4
1.1.	Nuorodos į teisės aktus.....	4
1.2.	Gairių paskirtis	4
2.	AUDITO INSTITUCIJOS ATLIEKAMAS SĄSKAITŲ AUDITAS.....	4
3.	SISTEMŲ AUDITŲ REZULTATŲ PANAUDOJIMAS SĄSKAITŲ AUDITUI	6
4.	VEIKSMŲ AUDITŲ REZULTATŲ PANAUDOJIMAS SĄSKAITŲ AUDITUI ...	7
5.	GALUTINIS PAPILDOMAS PATVIRTINTŲ SĄSKAITŲ PATIKRINIMAS	8
6.	AUDITO NUOMONĖ DĖL SĄSKAITŲ	9

AKRONIMŲ IR SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

AI	Audito institucija
TVI	Tvirtinančioji institucija
KDR	2014 m. kovo 3 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 480/2014, kuriuo papildomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1303/2013 ¹
BNR	2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos bendrųjų nuostatų reglamentas (ES) Nr. 1303/2013 ²
KĮR	2014 m. rugsėjo 22 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 1011/2014
EJRŽF	Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas
ESIF	ESIF vadinami visi Europos struktūriniai ir investicijų fondai. Šios gairės taikomos visiems fondams, išskyrus Europos žemės ūkio fondą kaimo plėtrai (EŽŪFKP)
ETB	Europos teritorinio bendradarbiavimo reglamentas (2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1299/2013)
TI	Tarpinė institucija
VI	Vadovaujančioji institucija
VKS	Valdymo ir kontrolės sistema
JUI	Jaunimo užimtumo iniciatyva

¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1460526495926&uri=CELEX:02014R0480-20150511>.

² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1460526332505&uri=CELEX:02013R1303-20151016>.

1. ĮVADINĖ INFORMACIJA

1.1. Nuorodos į teisės aktus

Reglamentas	Straipsniai
Reglamentas (ES) Nr. 1303/2013 Bendrųjų nuostatų reglamentas (toliau – BNR)	137 straipsnis – sąskaitų rengimas, tikrinimas ir pripažinimas
Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 480/2014	29 straipsnis – sąskaitų auditas
Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 1011/2014	7 straipsnis – sąskaitų modelis VII priedas

1.2. Gairių paskirtis

Šių gairių paskirtis – valstybėms narėms, visų pirma, audito institucijoms, pateikti praktinių rekomendacijų dėl jų atsakomybės už sąskaitų auditą pagal Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 137 straipsnio 1 dalį ir Deleguotojo reglamento (ES) Nr. 480/2014 29 straipsnį. Šiose gairėse paaiškinta, kaip audito institucijos gali pasinaudoti jau atliktu audito darbu, kad atliekant sąskaitų auditą joms reikėtų įdėti kuo mažiau papildomų pastangų.

Gairėse aprašyta, kokį audito darbą turi atlikti audito institucijos, kad pagrįstų savo audito nuomonę dėl sąskaitų išsamumo, tikslumo ir teisingumo.

2. AUDITO INSTITUCIJOS ATLIEKAMAS SĄSKAITŲ AUDITAS

Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 137 straipsnio 1 dalyje nurodytų sąskaitų auditą AI, laikydamasi audito strategijos, atlieka dėl kiekvienų ataskaitinių metų.

Sąskaitų auditu kartu su kitomis audito procedūromis suteikiamas pakankamas patikrinimas, kad sąskaitose deklaruotos sumos yra realios, išsamios, tikslios ir teisingos; tam AI turėtų laikytis tinkamos audito metodikos ir metodologijos.

Pagal audito metodiką reikėtų atsižvelgti į jau atlikto audito darbo, t. y. atlikto sistemų, visų pirma, TVI, ir veiksmų audito rezultatus. Be to, pagal ją turėtų būti numatyti galutiniai papildomi sąskaitų patikrinimai, kuriais remdamasi AI galėtų parengti nuomonę, ar sąskaitose pateikta informacija yra teisinga ir nešališka.

Kad galėtų parengti audito nuomonę dėl sąskaitų, AI turėtų atlikti galutinius papildomus TVI pateiktų patvirtintų sąskaitų (projekto) patikrinimus. Per šiuos patikrinimus bus siekiama patvirtinti, ar į sąskaitas teisingai įtraukti visi pagal 137 straipsnį reikalaujami elementai ir ar šie elementai yra pagrįsti reikiama atitinkamų institucijų (arba įstaigų) ir paramos gavėjų apskaitos įrašais. Remdamasi TVI pateiktais sąskaitų projektais, AI tikrina, ar:

a) visa tinkamų finansuoti išlaidų, deklaruotų pagal BNR 137 straipsnio 1 dalies a punktą, suma atitinka išlaidas (ir atitinkamą viešąjį įnašą), įtrauktas į Komisijai pateiktą atitinkamų ataskaitinių metų galutinę mokėjimo paraišką. Jeigu yra skirtumų, AI įvertina, ar

sąskaitose pateikti paaiškinimai pakankami (dėl išlaidų sutikrinimo žr. KJR VII priedo 8 priedėlį);

b) visos sąskaitose nurodytos per ataskaitinius metus anuliuotos, susigražintos, iki ataskaitinių metų pabaigos susigražintinos, pagal BNR 71 straipsnį susigražintos ir nesusigražinamos sumos atitinka į TVI apskaitos sistemas įvestas sumas ir yra pagrįstos motyvuotais atsakingos VI arba TVI sprendimais;

c) išlaidos nebuvo įtrauktos į sąskaitas pagal BNR 137 straipsnio 2 dalį (jei tai taikytina), nes dar vyksta tų išlaidų teisėtumo ir tvarkingumo vertinimas. AI taip pat tikrina – gali tikrinti imtį – ar visos kitos pataisos, kurias reikėjo padaryti, remiantis valdymo patikrinimais arba auditais, buvo teisingai atspindėtos atitinkamų ataskaitinių metų sąskaitose;

d) finansinėms priemonėms sumokėti programos įnašai ir paramos gavėjams sumokėti valstybės pagalbos avansai yra pagrįsti turima, ypač iš VI gauta informacija.

AI turi patikrinti, ar sąskaitų projektas parengtas laikantis Įgyvendinimo reglamente Nr. 1011/2014 nustatytų formų. Tuo tikslu AI reikia patikrinti, ar atitinkamuose priedėliuose atskleistos finansinės pataisos, kurios buvo padarytos, remiantis veiksmų auditu pagal BNR 127 straipsnio 1 dalį.

Reikėtų atsižvelgti į šio pobūdžio auditą ir kontrolę, jeigu šio audito ir kontrolės išvados pasirašant audito nuomonę yra žinomos:

- sistemų auditus;
- veiksmų auditus;
- Komisijos atliekamus auditus;
- Europos Audito Rūmų atliekamus auditus ir jais remiantis Komisijos įgyvendintas paskesnes priemones;
- kitų programos institucijų atliekamas patikras (administracinius patikrinimus, patikrinimus vietoje, tvirtinančiųjų institucijų atliekamas patikras);
- kitus audito ir kontrolės rezultatus, prie kurių AI turi prieigą.

AI turėtų įdiegti veiksmingas procedūras, kad galėtų stebėti, kaip, remiantis sąskaitų auditu, įgyvendinamos rekomendacijos ir taisomosios priemonės.

Pagal BNR 139 straipsnio 2 dalį Komisija, tikrindama sąskaitas, remsis AI pateikta nuomone, todėl atitinkamame MKA³ skyriuje AI pateiks išsamią informaciją apie atliktą audito darbą ir atlikto sąskaitų audito rezultatus.

³ Žr. Gairės dėl Metinės kontrolės ataskaitos ir audito nuomonės (2015 spalio 9 d. Gairės EGESIF 15-0002-02).

3. SISTEMŲ AUDITŲ REZULTATŲ PANAUDOJIMAS SĄSKAITŲ AUDITUI

KDR 29 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad sistemų auditas apima tvirtinančiosios institucijos apskaitos sistemos patikimumo ir, remiantis intimi, tvirtinančiosios institucijos apskaitos sistemoje užregistruotų anuliuotų ir susigražintų išlaidų sumų tikslumo patikrinimą.

Per TVI sistemų auditą AI gauna pakankamą patikinimą, ar tinkamai įgyvendinamos šios procedūros⁴: pranešama apie pažeidimus ir pažeidimai stebimi, apskaitomos sumos, kurias reikia anuliuoti arba susigražinti ir atimti iš mokėjimo prašymų per ataskaitinius metus, atliekamos paskesnės su sumomis, kurių susigražinimas vykdomas, ir su nesusigražinamomis sumomis susijusios procedūros. Per sistemų auditą taip pat reikėtų tikrinti, ar TVI įdiegta apskaitos IT sistema yra patikima pagal tarptautiniu lygiu pripažintus IT standartus⁵.

Sistemų auditus galima pradėti jau ataskaitinių metų pradžioje. Tikimasi, kad išsamus TVI (ir, jei reikia, jos tarpinių institucijų) sistemų auditas bus atliekamas nuo pirmų programos įgyvendinimo metų, kai paskiriamos VI ir TVI, kad būtų galima parengti nuomonę dėl sąskaitų. Priimant sprendimą dėl pirmojo TVI sistemų audito masto, galima atsižvelgti į remiantis atliktu audito darbu padarytas nepriklausomos audito institucijos (NAI) išvadas, kaip nurodyta BNR 124 straipsnyje. Bet kuriuo atveju, kadangi per NAI auditą tikrinama tik tai, ar įvykdyti paskyrimo vertinimo kriterijai, AI per auditą turėtų tikrinti, ar TVI sistemos veikia efektyviai.

Vėlesniais metais AI turėtų atlikti paskesnę audito darbą (t. y. atlikti sistemų auditą arba peržiūrėti tam tikrus TVI veikimo aspektus) ir dėmesį sutelkti į tai, kaip įgyvendinamos ankstesnėse sistemų audito ataskaitose pateiktos rekomendacijos ir pagrindiniai prie 3 arba 4 kategorijos priskirti TVI keliami reikalavimai. Tačiau kai TVI padaro reikšmingų savo procedūrų arba personalo pakeitimų, reikėtų svarstyti galimybę atlikti dar vieną išsamų sistemų auditą. Vėlesnius sistemų auditus galima suplanuoti per programavimo laikotarpį, siekiant patvirtinti, ar ankstesnio audito išvados vis dar galioja.

Atlikdama TVI sistemų auditą, AI ypatingą dėmesį skirs 13 pagrindinio reikalavimo „Tinkamos sąskaitų rengimo ir jų išsamumo, tikslumo ir teisingumo tvirtinimo procedūros“ įvertinimui⁶. Praktiškai tai reiškia, kad per TVI apskaitos sistemos auditą reikėtų bent patikrinti, ar TVI procedūromis (įskaitant į IT sistemą įdiegtas kontrolės priemones) veiksmingai užtikrinama, kad į apskaitos sistemą įrašyta visa tinkamų finansuoti išlaidų suma atitiktų į Komisijai pateiktas atitinkamų ataskaitinių metų tarpinio mokėjimo paraiškas įtrauktas išlaidas (įskaitant atitinkamą viešąjį įnašą), atsižvelgus į reikiamas finansines pataisas ir (arba) kitas TVI padarytas nagrinėjamų išlaidų korekcijas.

⁴ Daroma prielaida, kad šių procedūrų eigos / sandaros auditas jau atliktas paskyrimo etapu.

⁵ Be COBIT (Informacinių ir susijusių technologijų kontrolės tikslai, angl. *Control Objectives for Information and related Technology*) sistemos, tarptautiniu lygiu pripažinti informacijos saugumo standartai yra šie (bet ne vien šie): ISO/IEC standartas Nr. 27001 („Informacijos technologija. Saugumo metodai. Informacijos saugumo valdymo sistemos. Reikalavimai“) ir ISO/IEC standartas Nr. 27002 („Informacijos technologija. Saugumo metodai. Informacijos saugumo valdymo praktikos kodeksas“), paskutinį kartą pakartotinai išleisti 2013 m. AI taip pat gali atsižvelgti į visus susijusius nacionalinius standartus.

⁶ Žr. Komisijos gaires dėl bendrosios valdymo ir kontrolės sistemų vertinimo valstybėse narėse metodikos (2014 m. gruodžio 18 d. Gairės EGESIF 14-0010).

Šių gairių priede pateiktas TVI procedūrų kontrolinių patikrinimų, kuriuos AI turi atlikti, tikrindama sąskaitas, sąrašo pavyzdys⁷.

Siekiant gauti pakankamo laipsnio patikinimą, bet išvengti dubliavimo, kai kuriuos iš šių patikrinimų galima jungti su audito darbu, atliekamu per veiksmų auditą.

Per sistemų auditą AI taip pat turėtų patikrinti, ar įdiegtos ir ar teisingai įgyvendinamos procedūros, kuriomis užtikrinama, kad:

- TVI pateiktų sąskaitų projektą AI laiku, kad AI galėtų paskelbti audito nuomonę;
- išlaidos nebūtų įtrauktos į sąskaitas pagal BNR 137 straipsnio 2 dalį (jei tai taikytina) ir visos reikalingos pataisos būtų atspindėtos atitinkamų ataskaitinių metų sąskaitose, kaip nurodyta KDR 29 straipsnio 5 dalies c punkte.

AI rekomenduojama į sistemų audito kontrolinį sąrašą įtraukti specialų skirsnį arba parengti atskirą kontrolinį sąrašą, kuris būtų taikomas TVI ir apimtų visus KDR 29 straipsnio 5 dalyje aprašytus sąskaitų elementus.

AI gali per vieną TVI sistemų auditą tikrinti įvairių fondų ir veiksmų programų, už kuriuos TVI atsakinga, sąskaitas.

Jeigu kurių nors šių gairių priede išvardytų elementų tuo metu, kai atliekamas sistemų auditas, patikrinti neįmanoma, AI turės juos patikrinti atlikdama galutinius papildomus patikrinimus, kaip paaiškinta 5 skirsnyje.

Jeigu per atliekamą TVI sistemų auditą paaiškėja didelių valdymo ir kontrolės sistemos trūkumų (ypač susijusių su TVI keliamais pagrindiniais reikalavimais) dėl nagrinėjamų ataskaitinių metų bus paskelbta sąlyginė audito nuomonė. Tokia sąlyginė nuomonė būtų pateikta ne tik dėl valdymo ir kontrolės sistemos veikimo – dėl to nuomonė dėl sąskaitose pateiktos informacijos teisingumo ir nešališkumo (kaip nustatyta KDR 29 straipsnio 5 dalyje) taip pat gali būti sąlyginė.

4. VEIKSMŲ AUDITŲ REZULTATŲ PANAUDOJIMAS SĄSKAITŲ AUDITUI

Veiksmų auditus galima pradėti jau per ataskaitinius metus. Tai taip pat reiškia, kad veiksmų, kurių auditas bus atliekamas, imtį per ataskaitinius metus galima padalyti į dvi (arba daugiau) dalis, atsižvelgiant į išlaidų tvirtinimo pagal tarpinio mokėjimo prašymus eigą, be didelio poveikio imties dydžiui. Taip audito darbą galima tolygiau paskirstyti per visus metus. Tai leis AI savo darbą užbaigti laiku, kad pagal Finansinio reglamento 59 straipsnio 5 dalies antrą pastraipą ir BNR 127 straipsnio 5 dalies a punktą galėtų parengti metinę audito nuomonę.

⁷ Kontrolinius patikrinimus AI atliks remdamasi TVI apskaitos sistemoje tuo metu, kai atliekamas sistemų auditas, esančia informacija.

Tikrindama atrinktų veiksmų imtį ir norėdama gauti patikinimą savo audito nuomonei dėl sąskaitų⁸, AI turėtų tikrinti, ar:

- visa pagal BNR 137 straipsnio 1 dalies a punktą deklaruotų tinkamų finansuoti išlaidų suma atitinka išlaidas (ir atitinkamą viešąjį įnašą), įtrauktas į Komisijai pateiktas mokėjimo paraiškas;
- į sąskaitas neįtrauktos jokios nustatytos netinkamos finansuoti atrinktų veiksmų sumos.

Paskutinį patikrinimą reikės užbaigti per galutinį sąskaitų patikrinimą, kaip paaiškinta 5 skirsnyje.

Jei tai taikytina į audito imtį įtrauktiems veiksams, AI tikrins, ar finansinėms priemonėms sumokėtos programos įnašų sumos ir paramos gavėjams sumokėti valstybės pagalbos avansai yra pagrįsti VI ir TVI lygmenimis turima informacija. Šiomis patikromis taip pat siekiama patvirtinti audito sekos apskaitos sistemoje patikimumą.

AI rekomenduojama į veiksmų audito kontrolinį sąrašą įtraukti specialų skirsnį arba parengti atskirą kontrolinį sąrašą, pagal kurį būtų patvirtinama, ar KDR 29 straipsnio 5 dalyje aprašytų sąskaitų elementų atžvilgiu sistema veikia efektyviai.

5. GALUTINIS PAPILDOMAS PATVIRTINTŲ SĄSKAITŲ PROJEKTŲ PATIKRINIMAS

Pagal BNR 127 straipsnio 5 dalies a punktą ir Finansinio reglamento 59 straipsnio 5 dalį AI turi pateikti nuomonę, ar sąskaitose pateikta informacija yra teisinga ir nešališka, ir ar per audito darbą iškilo abejonių dėl valdymo deklaracijoje pateiktų tvirtinimų dėl tinkamo sąskaitų pateikimo, išsamumo ir tikslumo.

Tuo tikslu iš AI tikimasi, kad ji:

- analizuos atlikto TVI (ir, jei reikia, jos tarpinių institucijų) ir VI (jei reikia) sistemų auditų, ypač su sąskaitomis susijusių kontrolės priemonių audito, kaip paaiškinta 3 skirsnyje, rezultatus;
- atlikdama veiksmų imties auditą, išnagrinės audito seką ir atitinkamų į sąskaitas įrašytų išlaidų tikslumą, kad patikrintų, ar apskaitos sistemos yra patikimos, kaip paaiškinta 4 skirsnyje;
- kai gauna sąskaitas (projektą) iš TVI, atsižvelgdama į patikinimo, gauto per sistemų auditus (3 skirsnis) bei veiksmų auditus (4 skirsnis), lygi:
 - AI turėtų atlikti pagrindinių užregistruotų duomenų (patvirtintų išlaidų straipsnių, anuliuotų, susigražintų, susigražintinų ir nesusigražinamų sumų)

⁸ Žinoma, tuo nedaromas poveikis reikalingam patikinimui dėl sąskaitų teisėtumo ir tvarkingumo.

galutinio patvirtinimo procedūras. Patvirtintų išlaidų straipsnių atžvilgiu AI, per veiksmų auditą tikrindama reprezentatyvią imtį, turi būti patvirtinusi, kad į tarpinio mokėjimo paraiškas per ataskaitinius metus įtrauktos sumos yra teisingos. Todėl šiuo etapu papildomi patikrinimai gali būti apriboti TVI po galutinės tarpinio mokėjimo paraiškos pateikimo padarytų ir sąskaitų 8 priedėlyje parodytų pataisų ir korekcijų patikrinimais.

- Kitų straipsnių (anuliuotų, susigražintų, susigražintinių ir nesusigražinamų sumų) atžvilgiu AI atliks papildomus patikrinimus, tikrindama atskirus įrašus. Šių patikrinimų mastą, atsižvelgdama į TVI sistemų auditų ir veiksmų auditų rezultatus, nustatys AI. AI rekomenduojama tikrinti – tikrinant imtį – visų pobūdžių sąskaitų įrašų (anuliuotos, susigražintos, susigražintinos ir nesusigražinamos sumos) tikslumą.
- Patvirtina, kad sąskaitų 8 priedėlyje TVI sutikrino visą į sąskaitų projektą įtrauktą tinkamų finansuoti išlaidų sumą su visa į TVI apskaitos sistemas įtraukta suma ir išlaidomis (ir atitinkamu viešuoju įnašu), įtrauktomis į Komisijai pateiktas atitinkamų ataskaitinių metų mokėjimo paraiškas.

BNR oficialiai nenustatyta, iki kada TVI turi pateikti sąskaitas (projektą) AI. Tačiau nacionalinėms institucijoms rekomenduojama nuo pat programavimo laikotarpio pradžios nustatyti sąskaitų projekto išsiuntimo AI vidaus terminus. AI turėtų likti pakankamai laiko joms peržiūrėti, kad iki N+1 metų vasario 15 d. AI galėtų parengti pagrįstą audito nuomonę.

6. AUDITO NUOMONĖ DĖL SĄSKAITŲ

Jeigu tarp išlaidų, deklaruotų galutinėje tarpinio mokėjimo paraiškoje, ir tarp sąskaitų projekte patvirtintų sumų yra kokių nors skirtumų, nes TVI atėmė kai kurias sumas (žr. 1.4 skirsnį „Gairės dėl anuliuotų, susigražintų, susigražintinių ir nesusigražinamų sumų“), AI atlieka reikiamas audito procedūras ir įvertina, ar pateikti paaiškinimai yra pakankami: šios procedūros turėtų būti suplanuotos taip, kad būtų galima surinkti pakankamai tinkamų audito įrodymų, kad įvykiai, dėl kurių sumos atimtos, buvo nustatyti ir išnagrinėti prieš pateikiant BNR 127 straipsnio 5 dalies pirmos pastraipos a ir b punktuose nurodytą audito nuomonę ir metinę kontrolės ataskaitą.

Audito institucija tikrina, ar 2 skirsnyje aprašyto audito arba kontrolės rezultatai yra pakankamai atspindėti sąskaitose, įskaitant išlaidas, kurių teisėtumas ir tvarkingumas dar vertinamas pagal BNR 137 straipsnio 2 dalį. Šis faktinių per auditą nustatytų pažeidimų pataisų (sumas anuliuojant arba išbraukiant iš tarpinio mokėjimo paraiškos per ataskaitinius metus arba atimant sumas iš sąskaitų) patikrinimas bus ypač naudingas AI apskaičiuojant likutinį klaidų lygį, kurį reikia nurodyti metinėje kontrolės ataskaitoje.

Remdamasi AI atlikto sąskaitų projekto audito rezultatais, kai apie juos bus pranešta TVI, TVI galės papildomai patikslinti savo sąskaitas, jei to reikės, prieš jas patvirtindama ir pateikdama Komisijai. Rekomenduojama atsižvelgti į visas AI per auditą nustatytas korekcijas, taip pat ir į nedideles, kad vėliau būtų užtikrintas operatyvus sąskaitų pripažinimas Komisijoje.

Rengdama audito nuomonę dėl sąskaitų, AI analizuos reikšmingą korekcijų, kurias reikia padaryti sąskaitose, poveikį, kuris įskaitomas į sumų, įrašytų į AI pateiktų sąskaitų projektą, 2 proc. reikšmingumo lygį. Jeigu AI sutinka su sąskaitų projekte TVI padarytomis

korekcijomis, audito nuomonė dėl sąskaitų gali būti besąlyginė. Tai reikš, kad AI turi pakankamą patikinimą, kad sąskaitos yra išsamios, tikslios ir teisingos. Jeigu sąskaitose nustatoma neteisingų arba neišsamų elementų, bet AI juos laiko nereikšmingais ir jie sąskaitose lieka neišstaisyti, informaciją apie šiuos elementus reikėtų atskleisti MKA ir audito nuomonėje ir tai atskirai pabrėžti.

AI rekomenduojama tinkamai dokumentuoti visus sąskaitų audito etapus, siekiant užtikrinti, kad būtų išsaugota pakankama audito seka, atsižvelgiant į BNR 140 straipsnio nuostatas dėl dokumentų pateikimo.

Kontrolinių patikrinimų, kuriuos AI turi atlikti, remdamasi tuo metu, kai atliekamas sistemų auditas, TVI apskaitos sistemoje esama informacija, pavyzdys

TVI procedūrų kontrolinis patikrinimas gali apimti bent toliau išvardytus etapus, tikrinant, pavyzdžiui, pagrindinę veiksmų programos prioritetinę kryptį⁹:

- i. sąskaitų 1 priedėlyje (A ir B skiltys):
 - tikrinama, ar jame įrašyta tokia pati išlaidų suma, kokia deklaruota galutinėje tarpinio mokėjimo paraiškoje (atitinkamai B ir C skiltys);
 - tikrinama, ar nagrinėjamų ataskaitinių metų galutinėje tarpinio mokėjimo paraiškoje deklaruotos išlaidos atitinka tų metų tarpinio mokėjimo paraiškose deklaruotas išlaidas, pridėjus patirtas naujas išlaidas ir atėmus per ataskaitinius metus ir su šiais ataskaitiniais metais susijusias anuliuotas bei susigrąžintas sumas (kurias reikia parodyti sąskaitų 2 priedėlyje) ir (arba) atsižvelgus į kitas TVI padarytas korekcijas;
 - remiantis VI lygmeniu turima informacija:
 - tikrinama, ar (dviejose arba trijose) tarpinio mokėjimo paraiškose, kuriose deklaruotos didžiausios išlaidų sumos, deklaruotos išlaidos atitinka paramos gavėjų patirtas ir įgyvendinant veiksmus apmokėtas išlaidas;
 - tikrinama sandorių imties (pvz., 30 mokėjimo prašymų, kuriuos paramos gavėjai yra pateikę VI) audito seka, t. y. ar paramos gavėjų patirtos ir įgyvendinant veiksmus apmokėtos išlaidos buvo įtrauktos į pagal atitinkamas sąskaitas nagrinėjamas tarpinio mokėjimo paraiškas; šį patikrinimą galima derinti su audito darbu, atliekamu per veiksmų auditą;
- ii. sąskaitų 2 ir 4 priedėliuose:
 - tikrinama, ar šiuose priedėliuose yra nurodytos (bent) anuliuotos sumos (tik 2 priedėlyje) ir per ataskaitinius metus susigrąžintos sumos ir ar duomenys pakankamai suskirstyti pagal ataskaitinius metus, o anuliavimas ir susigrąžinimas pagrįstas valstybės narės atitinkamu lygmeniu (t. y. VI arba TVI) priimtu sprendimu taikyti pataisą;
 - remiantis veiksmų auditu taisytos sumos (parodomos 2 priedėlio pabaigoje) atitinka audito institucijos nustatytus pažeidimus;

⁹ Tai būtų prioritetinė kryptis, pagal kurią deklaruotos išlaidos viršija tam tikrą slenkstinę ribą, kurią, remdamasi profesionaliu vertinimu, turi nustatyti AI. Jeigu programa finansuojama iš kelių fondų, pasirinkta prioritetinė kryptis turėtų apimti visus atitinkamus fondus.

- iii. sąskaitų 3 priedėlyje:
- tikrinama, ar šiame priedėlyje nurodytos tik susigražintinos sumos, susijusios su ankstesniais vienais ar keleriais ataskaitiniais metais deklaruotomis išlaidomis¹⁰, ir ar susigražinimas yra grindžiamas valstybės narės atitinkamu lygmeniu (t. y. VI arba TVI) priimtu sprendimu taikyti pataisą;
- iv. tikrinama, ar 5 priedėlyje nurodytos tik nesusigražinamos sumos, susijusios su ankstesniais vienais ar keleriais ataskaitiniais metais deklaruotomis išlaidomis; šios sumos turėtų būti pagrįstos valstybės narės atitinkamu lygmeniu (paprastai VI) priimtu motyvuotu sprendimu, kuriuo būtų patvirtinta, kad nagrinėjamų netinkamų finansuotų sumų neįmanoma susigražinti; šiuo atžvilgiu galima atlikti papildomą nuoseklumo patikrą ir 5 priedėlį patikrinti pagal IT sistemoje užregistruotus nesusigražinamų sumų duomenis;
- v. tikrinama audito seka – 6 priedėlis palyginamas su visa programos įnašų suma, sumokėta finansinėms priemonėms nuo programos pradžios; atliekant šį nuoseklumo patikrinimą, reikėtų remtis atitinkamos VI ir (arba) TI pateiktais (arba jų IT sistemose saugomais) duomenimis;
- vi. tikrinama audito seka – 7 priedėlis palyginamas su išmokėtais valstybės pagalbos avansais (visa suma nuo programos pradžios), užregistruotais VI ir (arba) TI IT sistemoje (ir, jei įmanoma, kitoje nacionalinėje IT sistemoje, kurioje registruojama valstybės pagalba);
- vii. sąskaitų 8 priedėlyje:
- tikrinama, ar C ir D skiltyse parodytos išlaidos yra pagrįstos galutinėje tarpinio mokėjimo paraiškoje deklaruotomis išlaidomis, atsižvelgus į visas vėliau TVI padarytas pataisas ir (arba) korekcijas;
 - vertinami G skiltyje pateikti paaiškinimai dėl kiekvieno prioriteto – šie paaiškinimai palyginami su MKA ir metinėje santraukoje atskleista informacija apie finansines pataisas, pritaikytas po ankstesnių finansinių metų liepos 31 d. ir atspindėtas sąskaitose, remiantis sistemų auditų ir (arba) veiksmų audito ir tolesnių prieš pateikiant sąskaitas atliktų valdymo patikrinimų rezultatais.

¹⁰ Į 3 priedėlį nereikėtų įtraukti susigražintinių sumų, susijusių su per nagrinėjamus ataskaitinius metus deklaruotomis išlaidomis.